

Twickel

BLAD

Een vroege herfst

Dor en droog

NATUUR IN FRATERWAARD BEHOUDEN
10

KEIZERLIJK BEZOEK AAN TWICKEL
16

DE JEUGDLIEFDE VAN HANS SPIJKERMAN
20

INHOUD

jaargang 28 | najaar 2018

COLOFON

Bomen, planten en gewassen hebben het moeilijk door de droogte. (foto: Han Morskief)

Twickelblad is een kwartaal-uitgave van de Stichting Twickel en de Vereniging Vrienden van Twickel. Een abonnement i.c.m. lidmaatschap Vereniging Vrienden van Twickel kost € 22,- per jaar.

Aanmelding en informatie

secretaris@vriendenvantwickel.nl
Postbus 107, 7490 AC Delden
Vriendenvantwickel.nl

Redactie

Hiska Bakker
Rob Bloemendal
Aafke Brunt
Helmig Kleerebezem
Egbert Jaap Mooiweer
Chantal Ophuis
Martin Steenbeeke
(eindredactie)

Redactieadres

Schalkburgerstraat 11,
7551 GR Hengelo.
Twickelblad@stnbk.nl

Realisatie & druk

Morskief Ontwerpers
Van Marle Grafische bedrijven

ISSN 0927-6548

Uurwerkrestaurator Melgert Spaander zoekt naar het verhaal achter de klok.

Op Erve Pierik is de jongste generatie optimistisch over de toekomst van het melkveebedrijf.

Twee oude houten wagens zijn gerestaureerd en worden op Open Monumentendag tentoongesteld.

De gevluchte Duitse keizer **Wilhelm II** bezoekt na de Eerste Wereldoorlog kasteel Twickel.

VERDER IN DIT NUMMER

Rondom Twickel	4
De droogte heeft schade aangericht	6
Van de rentmeester	9
Natuur Fraterwaard blijft behouden	10
Feestelijk Flamencoconcert	18
Van de Voorzitter Vrienden van Twickel	18
Boerenzwaluwen op de deel	19
Hans Spijkerman verlaat Twickel	20
Kasteelobject: een keizerlijke klok	22
Berichten van de Buitenplaats	23
Agenda	24

KIEK ONS EENS

LEZERSFOTO

Na gedane arbeid rijden ze terug naar de boerderij, de gezelligheid tegemoet waar een potje bier wacht om samen het karwei af te sluiten. De zonen van pachter Ter Keurs kregen versterking van vrienden toen ze de eerste snede hooi haalden van een weiland aan de Twickelerlaan. De vierkante balen zijn bestemd voor de kalveren. Rob Bloemendal zag het transport rijden. Ook een mooie of opvallende foto gemaakt? Stuur deze naar Twickelblad@stnbk.nl.

VAN DE REDACTIE

Martin Steenbeeke

Ik ben in de war. Het is half augustus en ik wandel door het overpark. De temperatuur is met 28 graden meer dan behaaglijk, echt volop zomer. Koeien zoeken aan de bosrand verkoeling in de schaduw en, net als veel weekenden, is het druk met recreanten op de Twickelerlaan voor het kasteel. Als er een ijscokar zou staan, zou deze goede zaken doen. Maar om me heen zie ik ook diverse signalen die erop duiden dat de herfst al begonnen is. Eikels en bladeren liggen in groten getale op de grond en her en der zijn bomen al in een herfststooi gehuld. Mijn gedachten gaan niet uit naar een verkwikkende ijsco, maar naar een warme kop chocolademelk.

Hó stop. Er is niets mis met mijn brein, gelukkig maar. Niet ik ben in de war, maar de natuur. Het is de droogte en de hittegolf die ertoe hebben geleid dat alles er net even iets anders uitziet dan normaal. Maar wat is normaal? Er zijn signalen dat we door de klimaatverandering vaker van dit soort uitschieters krijgen. Periodes van extreme droogte worden afgewisseld door langdurige regenval.

Eén jaar jonge aanplant verliezen of de gracht bijvullen is nog tot daar aan toe, maar wat gebeurt er als de hittegolven elkaar opvolgen?

In dit nummer laten we zien wat de gevolgen zijn van de droge zomer van 2018 voor het park en de tuinen. Tuinbaas Hans Hondebrink vertelt dat Twickel bij een structurele klimaatverandering na moet denken over een andere invulling van de tuin. Voor kwetsbare planten is dan geen plek meer. Het zal het aanzien en karakter van het park en de tuinen drastisch veranderen, áls het zover komt.

En als we vooronzekerheid niet meer naar Zuid-Frankrijk, Spanje of Italië hoeven, dan kiezen we – zoals in 2018 al het geval was – eerder voor een vakantie in eigen land. Dat betekent dat ook de recreatieve druk op het landgoed toe zal nemen, met meer wandelaars, fietsers, honden en wellicht zelfs wel een ijscokar. Er zitten ongetwijfeld positieve kanten aan, maar waarom verlang ik door deze blik in de glazen bol nu opeens terug naar een echte Hollandse zomer. Graadje of 22, verkoelend windje, af en toe een regenbui en een Twickelerlaan zonder recreanten-file.

Ik raak ervan in de war.

'Plas-dras' voor weidevogels in Wassenaar

Pachter Ton Westgeest heeft in Wassenaar samen met het waterschap een 'plas-dras' aangelegd. Dit is een gras/water-strook met ondiep water (0-12cm), waar o.a. grutto's, tureluurs, Kieviten en slobenden gebruik van maken. In de afgelopen jaren waren er al twee andere in de polder gerealiseerd. In het voorjaar fungeren ze als verzamelplekken van waaruit de weidevogels hun broedplekje in de regio opzoeken. De vogels kunnen er veilig rusten, poetsen en voedsel zoeken. Tijdens het broedseizoen zijn het belangrijke opgroeigebieden voor o.a. Kievit- en tureluurkuikens. Na afloop van het broedseizoen foerageren jonge en volwassen steltlopers er om zich voor te bereiden op de trek. De aanleg van drassig grasland past in het beleid van Stichting Twickel om samen met pachters een pro-actief weidevogelbeheer te voeren. Dit krijgt ook vorm door bij het maaien rekening te houden met het broedseizoen.

Pachter Ton Westgeest legt de laatste hand aan de plas-dras.

Vijver afsluiting herstel Overpark

In een weiland naast de N346, pal tegenover restaurant Carelshaven, wordt een vijver aangelegd. Met de aanleg, die in het najaar begint, wordt het herstel van het overpark afgerond. De vrijkomende grond wordt gebruikt om de Rondweg fraaier in het landschap in te passen. Plezierige bijkomstigheid is dat de Umfassungsweg wordt verlegd. Een deel van de wandelroute langs de N346 loopt straks langs de nieuwe vijver en gaat met een voetgangersbrug over de Oelerbeek. Om daarna nog een klein stukje langs de N346 verder te gaan.

Vanuit de Twickelervaart is water in de gracht gepompt.

Pompen voor de gracht

De droogte heeft afgelopen zomer geleid tot een unieke maatregel. Begin augustus is met toestemming van het waterschap via een tijdelijke leiding water uit de Twickelervaart gepompt om het waterpeil in de gracht rond het kasteel op niveau te houden. Het waterpeil in de gracht daalde naar een kritisch laag niveau, waardoor de houten fundering van het kasteel droog dreigde te komen liggen. Deze moet nat blijven om rotting te voorkomen. Via de leiding werd ook water in de vijvers in de tuin gepompt. Veel planten en bomen konden niet tegen de extreme hitte worden beschermd. In het huispark zijn planten, met name rododendrons die een aantal jaren geleden zijn geplant, gestorven. In het overpark zijn veel jonge bomen doodgegaan. "Van alle bomen die dit voorjaar of vorig jaar zijn geplant, heeft de helft tot driekwart het niet gered", zegt bosbaas Gert-Jan Roelofs.

Kerkelijk archief overgebracht

Het huisarchief van Twickel is uitgebreid met kerkelijke archiefstukken. De afgelopen maanden hebben vrijwilligers van de Protestantse Kerk in Delden deze overgebracht, nadat in 2006 al een eerste lichting met kerkelijke documenten op Twickel was gedeponerd. De reden voor bewaring in het huisarchief is dat de kasteelbewoners zich tot 1968 intensief bemoeiden met de Hervormde Gemeente in Delden. De Hervormde Gemeente is met de Gereformeerde Kerk gefuseerd tot de Protestantse Kerk. Over de kerkelijke rechten en functies van de kasteelbewoners wordt ruim 9 strekkende meter archiefstukken bewaard. Het overgebrachte oud-archief van de Protestantse Kerk archief omvat stukken vanaf de 17de eeuw. De lidmatenregisters zijn bewaard gebleven vanaf 1674; de handelingen van de kerkenraad zijn aanwezig vanaf 1675.

Kleinschalig rietherstel in de Rijnstrangen werkt

Het riet in de Rijnstrangen is bezig zich te herstellen van een mindere periode. In de periode 1980-2010 is het riet in dit moerasgebied bij Pannerden achteruit gegaan door natuurlijke verlanding en een peilbeheer dat niet op de natuur was gericht. Behalve het riet ondervonden ook moerasvogels zoals de grote karekiet en de roerdomp hier de negatieve gevolgen van. Sinds 2013 is Twickel, samen met Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland, bezig met herstelwerkzaamheden. Het waterpeil wordt in het voorjaar relatief hoog gehouden en het riet is op tal van plekken verjongd. Met name op deze locaties zijn de positieve effecten merkbaar. Zo broedt de grote karekiet hier in grotere aantallen dan voorheen.

Eerste laadpaal geïnstalleerd

Het landgoed wordt steeds duurzamer. Het kasteel wordt sinds enkele jaren al verwarmd door een houtkachel, op tal van daken liggen zonnepanelen en sinds kort staat er een laadpaal voor elektrische auto's op de parkeerplaats bij de rentmeesterij. Deze kan gebruikt worden door bezoekers van het kantoor en personeelsleden. Het ligt in de verwachting dat het aantal laadpalen op het landgoed wordt uitgebreid; zo zijn ze gepland bij de parkeerplaats tegenover de landgoedwinkel. En dan niet alleen voor auto's maar ook voor fietsen.

Verzet tegen zonnepark Nettelhorst

Stichting Twickel verzet zich tegen de aanleg van een zonnepark naast de buitenplaats Nettelhorst. Volgens Twickel doet het grootschalige zonnepark van 20 ha afbreuk aan de buitenplaats en het omliggende landschap. Er is bezwaar en beroep aangetekend tegen het verstrekken van een omgevingsvergunning door de gemeente Lochem. Rentmeester Egbert Jaap Mooiweer "De gemeentelijke keuze voor deze plek is pure willekeur en gebaseerd op 'wie het eerst komt wie het eerst maalt'. Voor de initiatiefnemer is het een lucratieve economische ontwikkeling. Wij kunnen simpelweg niet toestaan dat pal naast dit complex van rijksmonumenten zonder noemenswaardig overleg en landschappelijke inpassing zo'n grote economische ontwikkeling er even doorheen gedrukt wordt. Want zo ervaren we het." Wat meespeelt is dat er ook plannen zijn om de provinciale weg te verbreden, waardoor de planologische druk op de buitenplaats en het omliggende landschap toeneemt. "Het minste wat wij van de overheid mogen verwachten is dat ze meer rekening houden met de buitenplaats en onze belangen."

Nettelhorst.

Tropische zomer laat sporen na in tuin en park

De zomer van 2018 heeft alle droogte-records verbroken. Met geel gras, dode bomen en planten en lage waterstanden tot gevolg. Rond het kasteel is geprobeerd de schade zoveel mogelijk te beperken.

AUTEUR Tuinbaas Hans Hondebrink kan zich de droge zomer van 1976 nog herinneren. Maar de zomer van 2018 heeft de records van ruim veertig jaar geleden verbroken. “Toen was het niet zo erg als nu. Ik kan me niet herinneren

ACTUEEL dat het zo droog is geweest”, zegt hij begin augustus tijdens een rondgang door het park. Grote delen van het gazon zijn geel en tal van planten kleuren dor. Met name enkele heesters, buxusplanten en rododendrons hebben te lijden gehad onder de droogte. Op het Bergje is het groen van rododendrons veranderd in lichtbruin. “Deze jonge aanplant hebben we in de beginjaren extra verzorgd om zeker te zijn dat ze het zouden redden. Ze waren goed aangeslagen, maar nu moeten we ze vervangen.”

Het was ondoenlijk om het hele park elke dag te besproeien. De mankracht ontbreekt en bovendien noemt Hondebrink het in periode van schaarste “schandalig om met leidingwater te gieten.” Er is voor gekozen om met name de rotstuin, jonge bomen, de citruscollectie en bloembedden ‘zuinig’ te bewateren met water uit de gracht. “Bij een zuinige bewatering wordt er toch nog 16.000 liter per week uitgehaald”, vertelt Hondebrink. De gracht wordt gevoed door het Grote Meer, de grootste waterpartij in het huispark, maar gaandeweg de hete zomer daalde zowel het waterpeil in de gracht als het Grote Meer tot een zorgwekkend niveau. En de gracht rond het kasteel mag absoluut niet droog komen te liggen. “Het kasteel staat op houten palen en als die boven water komen te staan treedt er een rottingsproces in werking.”

Tijdelijke leiding

De Twickelervaart bood redding. Uit deze watergang, die in verbinding staat met het Twentekanaal, werd met een tankwagen al extra water opgepompt om te kunnen sproeien. Maar begin augustus, toen het waterpeil in het Grote Meer 45 centimeter lager was dan normaal en er nog steeds geen regen werd voorspeld, is tot een rigoureuze maatregel besloten. Tussen de vaart en het kasteel werd een tijdelijke leiding aangelegd zodat het waterpeil in de gracht en het Grote Meer weer op peil kon worden gebracht. De aanleg en de huur van de buizen en pompen vergde een financiële investering maar dat was het wel waard.

Het betekent niet dat het leed hiermee geleden is, want veel aanplant zal de droge zomer niet overleven, waardoor ook het aanzicht van het park zal veranderen. Hondebrink: “Veel jonge aanplant die zo’n tien jaar geleden bij de herinrichting van het huispark door landschapsarchitect Michael van Gessel is aangelegd, zal vervangen moeten worden. En wie zegt me dat dit gele gras weer doorkomt?”

De droogte heeft niet alleen planten de das omgedaan; ook bomen hebben het moeilijk. Tuinbaas Hondebrink zag in het huispark relatief jonge beuken wegwijnen en twee eiken omvallen. “Best gevaarlijk.” En de platanen hebben in rap tempo hun schors laten vallen. “Ik heb ze nog nooit zo zien vervellen.”

Lood om oud ijzer

In het overpark leidt de droogte ook tot veel bomensterfte, zegt bosbaas Gert-Jan Roelofs. “Jonge aanplant heeft enorm te lijden. Van alle bomen die we dit voorjaar of vorig jaar hebben geplant, zal de helft tot driekwart het niet redden”, voorspelt hij. “De één na de ander wordt bruin en ik geloof er niet in dat ze allemaal weer tot leven komen. We hebben dit voorjaar een paar hectare met douglas-bomen aangeplant, daarvan is al 90 procent dood.” En van de bomen die al enkele jaren geworteld zijn, zal ongeveer een kwart doodgaan. Met zo weinig regen is er weinig tegen te doen, zegt Roelofs. Het gaat om zulke grote aantallen en oppervlaktes dat het ondoenlijk is om de bomen van voldoende water te voorzien. “En financieel is het vervangen van een boom of het water geven lood om oud ijzer. Want je bent er niet met één keer water geven, zo’n waterploeg is er de hele dag druk mee en dat kost honderden euro’s. We moeten ons verlies accepteren.” Wel is er dit voorjaar een voorzorgsmaatregel genomen. Van jonge laanbomen, bijvoorbeeld bij het Kreeftengat, zijn de takken voor tweederde afgeknipt, zodat de bomen minder water hoeven op te nemen.

Herfst

Ook in Dieren, waar de afgelopen jaren veel laanverjonging heeft plaatsgevonden, is er veel schade. “Zelfs waar we water hebben gegeven, hebben bomen het niet gered”, zegt beheerder Wilke Schoemaker. Maar ook rododendrons en laanbomen die enkele tientallen jaren oud zijn, hebben de droogteperiode niet overleefd. In de bossen verloren bomen in augustus al hun blad. “Het lijkt wel herfst”, zegt Schoemaker. “We zijn benieuwd of ze volgend voorjaar gewoon weer uitlopen of dat er nog veel bomen doodgaan.” Bezoekers van Hof te Dieren maakten zich zorgen over de aanwezige dieren, zoals herten en everzwijnen, maar deze drinken uit poelen die door medewerkers van Twickel met water werden gevuld.

2018 was extreem heet; kenners voorspellen dat we in de nabije toekomst vaker zulke hete en droge zomers zullen meemaken. Wat voor gevolgen heeft dit voor de tuinen van Twickel? “Misschien moeten we wel naar andere beplanting toe”, oppert Hondebrink. “Maar wat zijn goede vervangers? Ik denk dan aan grassen in plaats van rododendrons maar dat past weer niet in het karakter van een Engels landschapspark. Maar goed, voor hetzelfde geld gaat het nog dertig jaar goed”, besluit hij voorzichtig optimistisch.

Boven: In de moestuin hebben veel planten het moeilijk zoals Veronica (ereprijs), Cimicifuga (zilverkaars) en Phlox paniculata (vlambloem).
Onder: De rododendrons op het Bergje worden als verloren beschouwd.

Informatieve moestuindag

De moestuindag op 9 september gaat gewoon door. Al zal het publiek merken dat het her en der wat kaler en minder fleurig is. Veel bloemen zijn weggekijnd en ook groente en fruit zijn minder tot wasdom gekomen. “Triest”, zegt tuinbaas Hans Hondebrink. Wel is de opzet van de moestuindag dit jaar anders dan voorheen. Binnen de poorten van de historische moestuin staat vooral het tuinieren centraal; andere organisaties presenteren zich bij de landgoedwinkel en de rentmeesterij.

De hoveniers van Twickel zijn aanwezig om informatie te geven, bijvoorbeeld over het snoeien en onderhouden van leifruit en het zaaien en stekken van planten. Ook de historie en werking van de anjerkas wordt uit de doeken gedaan. En net zoals elk jaar stellen de tuinwillingers in de pluktuin prachtige boeketten samen.

Boven: Hovenier Harm Nijhof houdt de formele tuin nat.
Onder: Een tankwagen sproeit water uit de Twickelervaart over het gazon.

Uurwerkrestaurator Melgert Spaander onderhoudt en restaureert sinds vijftien jaar de klokken op het kasteel.
“Hier mogen de klokken lopen.”

“Het gaat om het grotere geheel”

MIJN TWICKEL

AUTEUR
Chantal Ophuis

“Al heel lang hebben klokken mijn interesse. Als vijftienjarige was ik al vrijwilliger in museum Speelklok in Utrecht. Van mijn ouders mocht ik gaan leren wat ik wilde en dat werd de vakopleiding uurwerktechniek in Schoonhoven. Ik specialiseerde me in speelklokken. Bijzonder voor mij was dat de talenten van mijn ouders, pianiste en wetenschapper met technische interesse, daarin bij elkaar kwamen. Al in de jaren zeventig kwam ik onder andere op paleis Soestdijk en in de jaren tachtig op Het Loo om daar de klokken te restaureren en onderhouden. Een jaar of vijftien geleden werd ik gevraagd om op Twickel te komen.”

Melgert Spaander: “Ik pluis graag de geschiedenis uit.”

“Het aantrekkelijke van Twickel is dat de klokken op het kasteel het mogen doen. Dynamisch maar hierdoor is onderhoud wel noodzakelijk. Hoe anders is dat bij bijvoorbeeld een schilderij dat statisch hangt en op een andere manier restauratie vraagt. Daarnaast vind ik het mooi dat de klokken op een esthetische wijze zijn opgenomen in de inrichting, het geheel is heel huiselijk. Een hele andere benadering dan in vele musea waar het meer gaat om het tonen van de buitenkant van de klok.”

De concerten die af en toe op Twickel worden gegeven, hebben me wel even wat creatief denkwerk bezorgd. Voor mij was het geen optie de klokken stil te zetten. We hebben iets verzonden op het slaan van de klokken: door aan een dun draadje een klein gewichtje aan het hamertje te hangen hoor je de bel niet als de klok slaat en de tijd gewoon doortikt.”

Melgert Spaander werkt aan de torenklok van Twickel.

“De uitdaging zit hem er in om alle klokken zo authentiek mogelijk te laten lopen en slaan, door zo veel mogelijk behoud van het oorspronkelijke uurwerk. Dat is voor mij niet alleen een technisch verhaal, juist niet. Wat me boeit is alles eromheen en de verbanden daartussen: de geschiedenis van de klok, wie hem gemaakt heeft, wat er in de loop van de jaren mee is gebeurd, welke signalen de klok afgeeft. Dit alles bij elkaar vertelt mij als klokkenrestaurator zoveel dat ik door goed onderhoud het verval zo veel mogelijk kan vertragen. Voor mij is het achterliggende van belang, het diepere verhaal van elke individuele klok. Bij de restauratie van klokken is het ook belangrijk de verbinding met collega's te zoeken. Zo heb ik een collega restaurator met wie ik heb samengewerkt voor Paleis Noordeinde en die gespecialiseerd is in bladgoud, bij beheerder Rob Bloemendal aanbevolen om op Twickel de vergulde houten klokken te beoordelen en mogelijk te restaureren.”

“Op Twickel begonnen we met een inventarisatie als een soort nulmeting. Aan de grote en mooie verzameling

was in de jaren ervoor wel wat onderhoud gepleegd maar dit verschilde nogal in kwaliteit. Ik heb adviezen gegeven over onderhoud en restauratie en dit in delen uitgevoerd. Omdat de klokken op Twickel mogen lopen is het belangrijk om ze te observeren en dit bij te houden. Kasteelmedewerker Alexander van den Tweel doet dit wekelijks als hij de klokken opwindt. Hij fungeert eigenlijk als mijn oren en ogen op Twickel omdat ik er maar eens in de twee maanden ben. In een weekstaat wordt digitaal bijgehouden hoe de klokken zich laten zien en horen: lopen ze voor of achter, is er een ander geluid te horen dan het gebruikelijke, slaat de klok goed, enzovoort. Ook het onderhoud wordt bijgehouden. Zo is er een hele verzameling gegevens ontstaan waarop ik, en straks mijn opvolger, mij kan baseren en de juiste keuzes kan maken.”

“Zoals ik al zei vind ik het verhaal achter de klok interessant. Ik pluis graag de geschiedenis uit van soms al eeuwenoude klokken. Zo kwam ik onlangs nog een vergelijkbare klok tegen als de klok met speelwerk die in de galerij op Twickel staat. Het vergelijken van de gegevens van beide klokken leverde nieuwe informatie op over de techniek van het uurwerk. Zo werd me bijvoorbeeld duidelijk dat beide klokken vrijwel zeker van dezelfde klokkenmaker, Andriese te Grouw, waren. Ik vind het mooi als ik anderen ‘wijzer’ kan maken met mijn gegevens. Hier in het klein door de samenwerking met Alexander en Rob maar in het groot werk ik momenteel aan het toegankelijk maken van de gegevens die ik van allerlei klokken heb verzameld. Dat is echt een erfenis die ik graag achter wil laten. Ik hoop dat klokkenrestaurators hiermee verder kunnen en willen kijken dan alleen naar het technische aspect van de klok.”

VAN DE RENT MEESTER

AUTEUR
Egbert Jaap Mooiweer

Hello Fresh!

Hello Fresh Twickel! Als ik naar huis ga, ontdek ik naast mijn auto zomaar een goedgevulde kist groenten en fruit uit de moestuin. Een verrassing van de hoveniers: mooie sla, een bonte verzameling tomaten, appels, komkommers en bietjes. Van een tegenvallende fruit- en groenten oogst lijkt door de droge zomer dus geen sprake.

De afgelopen maanden heeft het nauwelijks geregend op het landgoed. De tropische temperaturen en aanhoudende droogte zijn ongekend en geven Twickel een herfstige aanblik. Algehele verdroging en verdroging van tuin, park en bos is helaas niet tegen te houden.

Maar soms zijn we genooddaakt in te grijpen. We besluiten voor het eerst dat er uit de Twickelervaart gepompt moet worden om het water in de kasteelgracht en de parkvijvers op peil te houden. Het zekere voor het onzekere wordt genomen om de houten fundamente van het kasteel - die permanent onder water moeten blijven staan - te beschermen.

De weersextremen maken 2018 voor onze boeren een uitdagend jaar. Het is bijna niet meer voor te stellen, maar tot halverwege maart heeft het gevoren. April en

mei waren zeer nat en vervolgens trad extreme droogte in. Hierdoor blijven veel melkveehouders met mest zitten. Mais en graan verdrogen of worden vroegrijp. Gelukkig mogen de boeren van minister Schouten dit jaar langer mest uitrijden in de hoop nog een goede snede gras binnen te halen. Waarmee het rantsoen aangevuld kan worden en de mestkelders kunnen worden geleegd.

Het is ook de zomer van de grote verhuizing van ons gezin van Doorwerth naar Delden. Het was spannend om onze vertrouwde omgeving achter te laten. Petje af voor de verhuizers die bij ruim 35 graden ons hele hebben en houden hebben verplaatst.

We betrekken tijdelijk een fijne woning aan de Watertorenstraat. Van Zuidwest Veluwe naar Twente; als het dan zo ver is, blijkt het toch een hele stap maar ik verwacht dat we ons snel thuis voelen.

We sluiten de zomer af met de jaarlijkse moestuindag op 9 september. Daar kunt u mijn ‘Hello Fresh Twickel!’ zelf ervaren. Voor jong en oud is er van alles te doen, proeven en zien. Bloemen uit de pluktuin. Fruit, bier, koeienkaas en Twents landvlees proeven. Ook presenteren we ons als Professionele Organisatie Monumentenbehoud (POM). De schilders en timmerlieden van Twickel laten hier zien wat zij kunnen. De bosploeg staat er met ‘Malle Jan’. Als u nu denkt wat is dat....kom vooral kijken!

De tijdelijke waterleiding voor de gracht trok de aandacht van de media.

Afblazen industriegebied Fraterwaard “een gouden kans”

Foto: Harm-Jan Weevers

Het plan om in het natuurgebied Fraterwaard een industrieterrein aan te leggen is van tafel. “Ik had niet verwacht dat het zo snel van tafel zou gaan.” Tegelijk ontstaan er initiatieven om het gebied meer open te stellen voor het publiek.

AUTEUR
Martin Steenbeeke

ACTUEEL

Harm Jan Weevers weet zich het moment van het goede nieuws over het afblazen van het Logistiek Ecopark IJsselvallei nog goed te herinneren. Eind mei had hij als voorzitter van de Stichting Fraterwaard de verantwoordelijk wethouder van Doesburg geadviseerd om “de stekker eruit te trekken”. De stilte die volgde was achteraf veelzeggend, want een paar dagen later haalden de initiatiefnemers het omstreden plan van tafel (zie kader). “Het was een complete verrassing”, zegt Weevers. Niet zozeer het besluit op zich, maar meer het moment verbaasde hem. “Ik had niet verwacht dat het zo snel van tafel zou gaan”, blikt Weevers terug. Maar gelet op het groeiende verzet tegen de aantasting van de Fraterwaard in Doesburg en omstreken, vindt hij het ook wel weer begrijpelijk.

Om sterker te staan in de strijd bundelden betrokken inwoners hun krachten juli vorig jaar in de Stichting Fraterwaard. Die maakte, net als de Stichting Twickel, met argumenten duidelijk waarom het initiatief van de bedrijven en overheden een onzalig plan was. “De Fraterwaard beschikt over een prachtig cultuurhistorisch landschap en hoogwaardige natuurwaarden en wij hebben dat onder de aandacht gebracht”, zegt Weevers. Met succes, want steeds meer politici en inwoners van Doesburg gingen zich verzetten tegen het plan om natuur op te offeren ten faveure van bedrijvigheid, of plaatsten daar op zijn minst forse vraagtekens bij. Bij de Stichting Fraterwaard sloten zich 200 mensen aan.

Harm Jan Weevers weet zich het moment van het goede nieuws over het afblazen van het Logistiek Ecopark IJsselvallei nog goed te herinneren. Eind mei had hij als voorzitter van de Stichting Fraterwaard de

Weevers denkt dat de publieke opinie een belangrijke rol heeft gespeeld in de uiteindelijke besluitvorming. “Veel mensen zijn enorm geschrokken van de plannen.”

Het argument van de initiatiefnemers dat het Logistiek Ecopark IJsselvallei ‘te duur’ zou zijn, wordt door Weevers met een korrel zout genomen. “Dat wisten ze vooraf ook wel, hoe veel het zou kosten. Ik denk dat ze hebben ingezien dat je niet vanwege economische voordelen voor twee kleine bedrijven een Natura 2000-gebied kunt inperken.” De Stichting Fraterwaard is teleurgesteld over de aanpak van de overheid. De deelname van provincie, gemeenten en waterschap in de stuurgroep die de plannen ontwikkelde, heeft volgens Weevers niet geleid tot een ‘zorgvuldig’ proces. “Toen ik in de plannen dook, viel me op wat ik allemaal tegenkwam. Zo’n argument als werkgelegenheid is van tevoren bedacht. Het vooruitzicht van honderden extra arbeidsplaatsen gaat er makkelijk in, maar het is compleet uit de duim gezogen.”

De slechte onderbouwing van de plannen en de wijze waarop met kritiek van tegenstanders werd omgegaan, heeft er volgens Weevers toe geleid dat veel mensen het gevoel hadden niet serieus genomen te worden. Er is volgens hem niet alleen sprake van ‘onzorgvuldig’ maar ook van ‘onbehoorlijk’ handelen van de overheid. “Niet alle belangen zijn gelijkwaardig meegenomen. Het is bijvoorbeeld onbegrijpelijk dat de agrarische bedrijven die nu al in de Fraterwaard gevestigd zijn, nauwelijks bij de plannen betrokken werden.” De Stichting Fraterwaard blijft waakzaam. In de afgelopen decennia zijn er vaker plannen gemaakt voor bedrijvigheid in de Fraterwaard. En de kans bestaat dat er over een aantal jaren een nieuw plan op tafel komt te liggen. “We hebben een netwerk opgebouwd en zullen daar gebruik van maken.”

Om de landschappelijke- en natuurwaarde beter voor het voetlicht te brengen, willen de Stichting Twickel en de Stichting Fraterwaard het gebied meer ontsluiten. Om de rust in de Fraterwaard niet te verstoren, zijn bezoekers in principe niet welkom en wordt er handhavend opgetreden. Er wordt nu gedacht aan een gedeeltelijke openstelling zodat het maken van een kleine wandelronde mogelijk is, vertelt beheerder Wilke Schoemaker van de Stichting Twickel. “En je kunt ook denken aan het bouwen van een uitkijkpunt zodat je het hele gebied kunt overzien.” Het plan is om in andere kwetsbare delen in samenwerking met natuur- en cultuurorganisaties excursies te organiseren, gericht op educatie. Om het landschap en de natuur in de Fraterwaard te versterken wordt de mogelijkheid besproken om één van de vier boerenbedrijven te verplaatsen naar de Gelderse Waard. Met een andere pachter wordt gesproken over omschakeling naar een biologische bedrijfsvoering. “Dat biedt de mogelijkheid voor bijvoorbeeld een agrarisch winkeltje”. De uitwerking van de plannen om meer van de natuur en het boerenleven te laten zien noemt Schoemaker “een lastig proces”. “Als wij bijvoorbeeld in de uiterwaarden een haag willen planten kan Rijkswaterstaat daar een stokje voor steken omdat dit de doorstroming kan belemmeren. En de wegen zijn deels eigendom van de pachters. Wie is straks verantwoordelijk als er wat misgaat?” Maar over het algemeen bespeurt hij bij alle belanghebbenden (gemeente, politiek, burgers, agrariërs) een positieve grondhouding. “Dit is een gouden kans.”

Waarom het industriegebied er niet komt

Het plan van de bedrijven Rotra en Ubbink om een ‘Logistiek Ecopark IJsselvallei’ te realiseren, zou ten koste gaan van een deel van de Fraterwaard. De aanleg van een haven en uitbreiding van het bedrijfsterrein zou een hap van bijna 16 hectare nemen uit het poldergebied, onderdeel van Natura 2000. Het initiatief kon rekenen op steun van de provincie, waterschap, Rijkswaterstaat en de gemeenten Doesburg en Doetinchem. Met name de voorgespiegelde stijging van de werkgelegenheid speelde een belangrijke rol. Naarmate de plannen concreter werden, nam het verzet toe; in de politiek, bij de omwonenden en bij de Stichting Twickel. Twickel wilde het zelfs op een oenteigeningsprocedure aan laten komen.

In een gezamenlijke verklaring laten de initiatiefnemers van het bedrijvenpark weten dat na twee jaar voorbereiding gebleken is dat het plan ‘ruimtelijk haalbaar en technisch uitvoerbaar’ is, maar ‘financieel niet betaalbaar’. Ook het tijdsaspect speelde een rol. Rekening houdend met alle procedures en de technische eisen die aan de uitbreiding zijn verbonden zou het nieuwe terrein op zijn vroegst in 2024 klaar zijn, terwijl met name Rotra op korte termijn wil uitbreiden. De bedrijven zoeken nu elders in de regio naar uitbreiding. De initiatiefnemers van Logistiek Ecopark IJsselvallei willen blijven samenwerken.

Het oorspronkelijke zoekgebied.

Zicht vanuit de Fraterwaard op het huidige bedrijventerrein.

“Ieder boert op zijn **eigen manier**”

In de driehoek Almlosestraat, Rondweg en Langenhorsterweg is Erve Pierik het enige erf waar nog actief geboerd wordt. En als het aan de familie Jansen ligt, blijft dit de komende tientallen jaren zo. “We zetten niet in op groei maar op optimalisering van het bedrijf.”

Het kost enige moeite om vanaf de Rijssenseweg de achter-ingang naar het erf van Erve Pierik te vinden. Als de verslaggever na een belletje tegemoet wordt gefietst door zoon Berrie is de weg naar het terras achter de boerderij snel gevonden. Rond de koffietafel verzamelen zich drie generaties voor een gesprek over verleden, heden en toekomst van het agrarische bedrijf.

De historie

Uit de oudste schriftelijke vermelding in de archieven blijkt dat Erve Pierik eind vijftiende eeuw eigendom was van het Stift Münster. Het gold als een bodegoed; de boer moest bodediensten verrichten. Het Stift heeft de boerderij later in leen gegeven aan leden van de familie van Twickelo. In 1682 is het door Unico Ripperda tot Hengelo, die het samen met andere boerderijen op de Deldeneresch in bezit had gekregen, verkocht aan de vrouwe van Twickel Amadea Isabella van Flodorff. Sindsdien is Erve Pierik in het bezit van Twickel gebleven. “In de volksmond heet het Perik”, zegt oma Jo Hagreis (75). “Mogelijk komt dit omdat verderop nog een Pierik woonde en wilde men verwarring voorkomen.” Hoewel er in het archief van Twickel geen bewijzen te vinden zijn, heeft de familie van een landschapsarchitect gehoord dat hun erf mogelijk vroeger ook fungeerde als herberg en halte voor postkoetsen. “Dit was het laatste station voor Delden, hier sliep de bemanning van de koetsen en werden de paarden

gewisseld”, zegt zoon Berrie. De opvallend grote schuur op het erf wijst erop dat deze vroeger vermoedelijk is gebruikt voor de opslag van graan voor de vlakbij gelegen Eschmolten.

De bewoners

Wat opvalt is dat het bedrijf de laatste generaties is overgegaan van dochter op dochter. Ine Jansen en haar moeder zijn op het erf geboren en bestierden na hun huwelijk de boerderij met hun partner. Echtgenoot Herman Jansen, geboren op een Twickelboerderij in Oele en opgegroeid in de Goormeen in Azelo, is in 1986 in het bedrijf gekomen. “Ik ben nooit doelbewust naar een boer op zoek gegaan maar dat loopt dan zo”, zegt Ine met een lach. Herman (54) en Ine (51) hebben twee zonen; de jongste zoon Ramon (25) heeft geen agrarische aspiraties en zoon Berrie (27) koos aanvankelijk voor een carrière in het onderwijs, met het idee dit later te combineren met het boerenbedrijf. Eind vorig jaar zette hij een punt achter zijn lerarenopleiding en werkt hij volledig mee in de maatschap. “Ik doe liever één ding goed, dan twee dingen half en heb daarom nu al gekozen voor het boerenbedrijf. Het enige minpunt is dat het werken op een boerderij eenzaam kan zijn, ik ben nu eenmaal graag onder de mensen.” Herman, Ine en Berrie ondervangen dit door actief te zijn in het verenigingsleven. “Wij hechten alle drie aan een sociaal leven. Je moet verder kijken dan je eigen bedrijf, anders loop je het risico met oogkleppen te gaan lopen”, zegt Ine.

De bedrijfsvoering

Net zoals veel andere agrarische bedrijven was Erve Pierik lange tijd een gemengd bedrijf met (fok)varkens, koeien, paarden en wat pluimvee. “In 1962 kwam de eerste trekker”, weet Jo zich te herinneren. “Voor die tijd werd er met paarden gewerkt. Toen het voor het werk niet meer nodig was, hield mijn man voor zijn hobby nog paarden.” Sinds 1998 is het een melkveebedrijf, met tegenwoordig 60 melkkoeien en 40 stuks jongvee. Een domper in de historie is het uitbreken van BSE, de gekke koeien-ziekte, in 2001. De veestapel moest worden geruimd en een financieel moeilijke tijd volgde. De huidige melkstapel is in principe onvoldoende om er twee huishoudens van te onderhouden, maar dit wordt ondervangen doordat Berrie en Ine betaalde bijbanen hebben. “Het bedrijf hoeft van ons ook niet groter”, zegt Ine. “Daar zijn we niet het type voor. Ieder boert op zijn eigen manier en hier voelen wij ons goed bij.”

Pachten op een landgoed

Erve Pierik verkeert in de gelukkige omstandigheid dat alle 47 hectare rond om de boerderij liggen. Het is een gevolg van het feit dat omliggende agrarische bedrijven zijn gestopt of verplaatst, waarna er een herverkaveling volgde. Natuurlijk zijn de aanwezige houtwallen of solitaire bomen niet ideaal voor een efficiënte mechanische bewerking van het land maar

de familie Jansen neemt dit voor lief. “Op andere bedrijven zijn er wel eens bomen tegen de wind in omgevallen”, zegt Herman. “Maar wij maken er geen probleem van. Je woont niet in de polder, dit landschap heeft ook zijn charme.” “Moet je kijken waar je woont”, vult Berrie aan. “We zitten hier ’s avonds op het terras achter een koud biertje en zien de koeien in de wei lopen.”

De toekomst

Berrie denkt dat Erve Pierik over pak ’m beet dertig jaar nog altijd een goed draaiend melkveebedrijf zal zijn, als het even kan zelfvoorzienend. Er moet nu alleen wat krachtvoer bij worden gekocht. Een kleine tien hectare wordt nu verbouwd met maïs. “We denken erover ook sorghum te gaan verbouwen. Dit gewas wortelt beter en dat is interessant met deze periodes van droogte”, zegt Berrie. De blik is niet gericht op groei, maar op het optimaliseren van de bedrijfsvoering. Er wordt hardop nagedacht over vervanging van de kapschuur en een rendabele functie voor twee oude schuren die niet mogen worden afgebroken. “Ze zijn mooi om te zien, maar niet rendabel. Wat kun je hier nog mee”, vraagt Ine zich af. “We merken uit gesprekken dat Twickel als verpachter hierover positief wil meedenken”, zegt Berrie. “Ze zien in dat ze ons pachters nodig hebben om het landgoed levendig te houden.”

Rechts: De oudste foto die tot nu toe van het erve Pierik bekend is, dateert uit 1907. Natuurfotograaf Richard Tepe maakte de foto in opdracht van het geïllustreerde nieuwsblad ‘De Prins’. Het plaatje staat bij een artikel uit 1907 over ‘Het oude landgoed Twickel. Zijne heerlijke omgeving en zijne historie’. Helaas betreft de historie alleen die van het kasteel. De beschrijving van Pierik beperkt zich tot het onderschrift van de foto.

Boven: Jongvee in een oude schuur.
Links: Drie generaties op Erve Pierik. Vlnr: oma Jo, moeder Ine, zoon Berrie en vader Herman.

Werkwagens ontdaan van stof

Op zondag 9 september, de tweede dag van het Open Monumentenweekeinde, is de collectie 'gebruikswagens' van Twickel te bewonderen bij de rentmeesterij. Twee gerestaureerde houten wagens maken hierbij voor het eerst hun opwachting.

AUTEUR
Rob Bloemendal

HISTORIE In een oude schuur bij de zagerij werden vorig jaar onder een dikke laag stof de restanten van twee houten wagens aangetroffen. De karren zijn daar gestald in de jaren tachtig van de vorige eeuw toen de kasteelboerderij (de huidige rentmeesterij) werd ontruimd. Er was eigenlijk weinig meer van over. Maar in overleg met de stalvrijwilligers onder leiding van Gerard Engbers is toch besloten om ze volledig te restaureren. Stichting Twickel vindt niet alleen het 'deftige' mobiele erfgoed belangrijk, maar ook deze steeds zeldzamer wordende werktuigen. Na de grote en kostbare restauraties van de Staatsieberline en de Sunbeam was dit dus een goed te verantwoorden project.

Houttransportwagen.

Boerenwagens waren vroeger belangrijke hulpmiddelen op het erf. Het bezit van vijf verschillende wagens – elk met een eigen functie – was geen uitzondering. Met de komst van de mechanisatie – vooral na de Tweede Wereldoorlog – werden de wagens al snel overtalig en verdwenen ze in de kachel of vergingen ze in een schuur. De wagens werden veelal gemaakt door de plaatselijke wagenmaker en smid. Op Twickel was dat wagenmakerij Van den Barg aan het Bornsevoetpad. Het bouwjaar werd meestal aangebracht op het achterschamel maar ontbreekt helaas op deze twee wagens. Wie over oude wagens spreekt, ontkomt niet aan het jargon, zo blijkt uit een toelichting van Gerard Engbers.

Restanten van de wagens werden vorig jaar in een schuur gevonden.

“De boerenwagen is een zogenaamde twee-duims wagen en werd voor verschillende doeleinden gebruikt. Met duimen wordt de breedte van de wielen aangegeven.

Hij is samengesteld uit twee zijladders die van achteren hoog oplopen en rusten tegen de rongen en twee bodemplanken die op het voor- en achterschamel liggen. Het achterbord wordt ook wel hengelaar genoemd omdat deze met twee kettingen aan de zijladders hangt. Dit was niet zo gebruikelijk in Twente. Aan de voorzijde heeft de wagen een zittekst voor de voerman. We hebben de wagen volledig gerestaureerd en in de oorspronkelijke kleuren geschilderd. De eigen houtzagerij heeft de houten delen geleverd. Ook is een passend inspan gemaakt zodat de wagen weer gebruiksklaar staat.”

“De andere wagen is een houttransportwagen, met veel kleinere en bredere wielen. Vier-duims hoepels in dit geval, die wielen zijn ongeveer 10 cm breed. Er is geen bovenbouw. De wagen is genummerd, het is aannemelijk dat er meerdere soortgelijke wagens aanwezig waren. Door de kleine wielen was het relatief eenvoudig om bomen op de wagen te rollen. Dat ging door slim gebruik van balken, kettingen en uiteraard paardenkracht. Voor de zeer zware bomen gebruikte men een zogenaamde Malle Jan, ook die is bewaard op Twickel.”

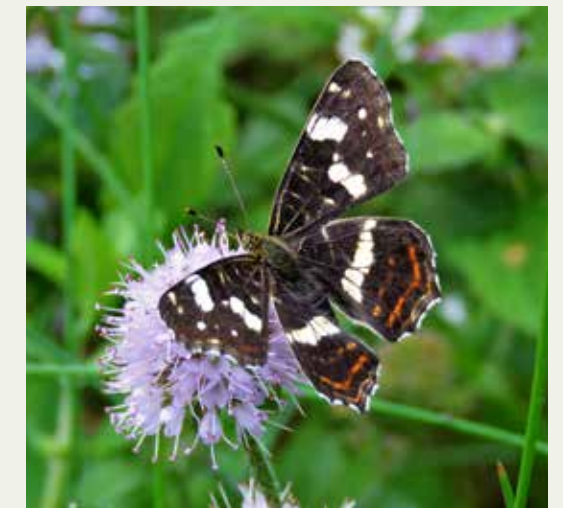
Vakmannen op Monumentendag

Tijdens Open Monumentendag op zondag 9 september staan niet alleen verschillende werktuigen opgesteld bij de rentmeesterij aan de Twickelerlaan; ook zijn er diverse presentaties.

Medewerkers van de afdelingen Bouw-, Bosbeheer en de zagerij van Twickel zijn aanwezig om meer te vertellen en te laten zien over het veelzijdige vakwerk op het landgoed. Een smid demonstreert zijn oude ambacht en ook Erve Woldhuis is aanwezig met een stand. Erve Woldhuis verzamelt historische bouwmaterialen voor hergebruik. Twickel heeft de status van Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud. Zij krijgen op basis van hun getoonde vakkennis voorrang van het rijk bij het verlenen van subsidies voor monumentenbehoud.

Materiaal op Erve Woldhuis.

Landkaartje fladdert volop

AUTEUR
Marc ter Horst

NATUUR

Er is een grote kans dat je deze vlinder tegenkomt tijdens een zomerse wandeling door het bos. En als dat het geval is, neem dan even de tijd om hem in de gaten te houden. De kans

is namelijk groot dat hij telkens heen en weer vliegt langs het pad of de bosrand.

Het ene moment vliegt hij over het pad om vervolgens in het bos te verdwijnen; een tijdje later komt ie weer tevoorschijn en fladdert hij langs je heen. Dan heb je te maken met een mannetje dat z'n territorium in de gaten houdt. In de middag gaan de mannetjes vaak bij elkaar in een struik zitten. Hij vliegt waarschijnlijk telkens heen en weer langs het pad of de bosrand.

Zoals bij meerdere vlinders is de brandnetel de waardplant van het landkaartje. Hierop worden de eitjes afgezet. De rupsen voeden zich met het blad en vervolgens verpoppen ze zich hangend aan de onderkant van de brandnetel. Het landkaartje brengt jaarlijks twee generaties nakomelingen voort. Bijzonder is dat de tijd van het jaar het uiterlijk bepaalt. De oorzaak hiervan is de lengte van de dag tijdens het verpoppen. De voorjaarsgeneratie is oranje met een zwarte tekening. In de zomer, als het langer licht is, zijn de vlinders zwart met oranje streepjes en een witte bandtekening. Al zijn er altijd uitzonderingen. Vlinders die tussen de voorjaarsgeneratie en zomergeneratie worden geboren hebben een gemixt uiterlijk. Heel apart.

In tegenstelling tot vele andere vlindersoorten gaat het met het landkaartje goed. In het midden van de vorige eeuw was het nog een zeldzame verschijning, maar door de jaren heen heeft deze soort zich ontwikkeld tot een algemene standvlinder die je in het hele land kunt aantreffen. En als het goed is heb je daar geen landkaart voor nodig.....

Dit jaar wordt herdacht dat 100 jaar geleden een einde kwam aan de Eerste Wereldoorlog. Na het verliezen van de oorlog vluchtte de afgezette Duitse keizer Wilhelm II naar Nederland. In ballingschap bezocht hij ook kasteel Twickel.

De komst van de keizer

AUTEUR
Aafke Brunt

HISTORIE

Op 10 november 1918 kreeg de kasteelheer van Amerongen, Godard graaf van Aldenburg Bentinck, de telefonische vraag of hij op verzoek van de Nederlandse regering de gevluchte Duitse keizer Wilhelm II enige dagen zou kunnen opnemen. Toen hij die dag een tweede keer werd gebeld, gaf hij zijn toestemming. Nog geen 24 uur later arriveerde de ex-keizer met een gezelschap van hoge officieren, bedienden en zijn teckel Senta, gevolgd door militaire auto's met keizerlijke koffers en tassen en een horde van journalisten. De correspondent van de Telegraaf was het gelukt om in de stoet van voertuigen mee te rijden tot aan de kasteelbrug. Daar zag hij: "een acht- à tiental lakeien, witbekousd, zilverbetrest, die met strakke gezichten zwarte opengespannen regenschermen klaar hielden. De slanke figuur van graaf Carlos, oudste zoon der Bentincks en in diplomatieke dienst, schreed afgemeten naar voren ter begroeting van de gast." De journalist zag nog net hoe in de hal een enkel licht een wit-en-gouden stoel bescheen.

Mieschen

De vleugeladjutant van de keizer, Sigurd von Ilsemann, beschrijft in zijn dagboek het vervolg van de gebeurtenissen. Bij de deur stond de dochter des huizes, Elisabeth van Aldenburg Bentinck, die na de dood van haar moeder de zorg voor de huishouding op zich had genomen. In de hal ontmoette de keizer de jongere zonen Bentinck, de burgemeester, de rentmeester en de broer van de graaf. De laatste was Charles van Aldenburg Bentinck, die met zijn dochter Marie, roepnaam Mieschen, en zijn gezelschapsdame

Fraulein Schleder het nabij gelegen kasteel Zuylestein bewoonde. Over de bewoners van Zuylestein schrijft Von Ilsemann verderop in zijn dagboek dat zij "vaker geziene gasten waren: alle drie graag gezien door de majesteiten". Op 28 november was ex-keizerin Auguste Viktoria op Amerongen aangekomen. Hoe Mieschen - door haar huwelijk in 1922 vrouwe van Twickel geworden - het verblijf van de majesteiten heeft ervaren, komen we niet te weten. Tussen 1914 en 1 januari 1921 heeft zij geen dagboekantekeningen gemaakt.

"Eigentlich schade da wir doch den ganzen Kaiserbesuch in Amerongen mitgemacht haben", is het enige wat zij daarover opmerkt.

Kasteel Twickel

Na een verblijf van 18 maanden op Amerongen verhuisde Wilhelm II naar huis Doorn. Daar overleed zijn eerste gemalin Auguste Viktoria en hertrouwde hij al snel met Hermine prinses von Reuss. Met haar kwam de ex-keizer op 10 augustus 1937 naar Twickel. Het bezoek was al lange tijd voorbereid:

De aankomst van de keizer op Twickel. De barones, alleen haar kapsel is zichtbaar, verwelkomt hem. Naast de auto staat Hermine von Reuss en bij het portier de eerste huisknecht Marinus Bunte. Op de brug zien we de rug van Mechtild Fürstin zu Castell-Rüdenhausen. Zij was een nicht van barones Van Heeckeren en de overgrootmoeder van Roderik zu Castell-Rüdenhausen. Naast de Fürstin zien we vleugeladjutant Sigurd von Ilsemann, die dienstvaardig klaar staat met een jas.

Het huwelijk Elisabeth van Aldenburg Bentinck en Sigurd von Ilsemann op kasteel Amerongen op 7 oktober 1920. Marie van Aldenburg Bentinck staat op de ereplaats naast de keizer. Keizerin Auguste Viktoria was voor haar overlijden op 11 april 1921 langdurig ziek. Achter de keizer staat de vader van de bruid, Godard van Aldenburg Bentinck. Marie en Rupert zu Castell-Rüdenhausen, beiden naast de bruid, fungeren als bruidsjonker en bruidsmisje.

omdat hij zonder toestemming van de Nederlandse regering de omgeving van Doorn niet mocht verlaten. De 'majesteiten' en hun gevolg kwamen voor het dejeuner en zouden na de thee weer vertrekken. De barones beschreef de gebeurtenis in haar dagboek. "Het bezoek werd geheim gehouden en toen de Mercedes van de Keizer even over 12 ½ over de brug reed, waren er weinig toeschouwers. Marinus Bunte en Evert stonden klaar om de deur van de wagen open te maken. Ik ontving de Keizer op de stoep, een ontroerend oogenblik nu ik dit alleen doen moest". (De baron overleed in 1936). "De Keizerin en haar zoon Prins Ferdinand stapten uit hun auto en de keizer gaf mij anjers en wij gingen naar binnen. Rechts en links van de Deur stonden (opzichter) Bitter uit Lage en (Förster/ jachttopzichter) Michel in Uniform en de Keizer stond even met hun te praten". De keizer bewonderde het interieur. In de zuidvleugel bekeek hij alle kamers, ook die op de bovenverdieping. Daar zag hij "de badkamer die groote indruk maakte door het bad met allerlei grapjes. Dat had hij nog nooit gezien".

Portretfoto's

Het dejeuner eindigde met 'podding' en vruchten, waarbij de gouden lepels, vorken en messen die tevoorschijn kwamen, het oog trokken van de Keizerin. "Alles ging goed en de Keizer bemerkte dat ik een uitstekende keukenmeid had. Na afloop was er Koffie etc. in de Zuidtorenkamer. Om half drie gingen de gasten naar boven om te slapen. De thee werd geserveerd in de oude en de nieuwe bibliotheek, die zeer bewonderd werden. Daar schreven de bezoekers hun namen, zowel in het oude

Boven: De inschrijving van de keizer en zijn gemalin Hermine in het oude gastenboek van Twickel. Onder: De portretfoto die de keizer tijdens zijn bezoek aan Twickel uitdeelde.

gastenboek als in het alledaagsche vreemden boek". Er was geen tijd overgebleven om in de tuin te wandelen. Een snelle wandeling was niet mogelijk want de keizer was de laatste jaren zeer verouderd en liep niet graag. De heren van het gevolg namen wel een kijkje in de tuin. Zij bewonderden daar vooral de rozentuin. Bij het vertrek deelde de keizer portretfoto's uit.

Kasteel Amerongen publiceerde het boekje "Help, de Keizer komt!" en verzorgt tot en met 2 december onder deze titel speciale rondleidingen, info www.kasteelamerongen.nl. Museum Huis Doorn toont tot en met 27 januari 2019 de expositie 'Verzet en verdriet in beeld' met beeldhouwwerken die zijn voortgekomen uit de verwerking van de desastreuze gevolgen van de beide wereldoorlogen, info www.huisdoorn.nl. De vleugeladjutant Sigurd von Ilsemann beschreef in zijn dagboeken het leven van de keizer in ballingschap, zie Wilhelm II in Nederland 1918-1941, www.uitgeverijaspekt.nl

VAN DE VOORZITTER

AUTEUR

Eduard van Emmerik, Vrienden van Twickel

Kurkeiken bij Saint-Tropez

Deze zomer was ik op vakantie aan de Côte d'Azur in de buurt van Saint-Tropez. Het was er heerlijk. Prachtige vergezichten, een schilderachtige omgeving en een blauwe zee. Wat mij opviel was de enorme tegenstelling tussen de kuststrook en het binnenland. De relatief dicht bebouwde smalle kuststrook is weelderig met een aanplant van allerlei soorten palmen, parasoldennen, oleanders, bougainvilles, lantana's etc. Hoe anders en eentonig is het aangrenzende uitgestorven binnenland, 'het Massif des Maures', bebost met 'de Kurkeik'. De kurkeikenbossen waren in de 19e eeuw een belangrijke bron van inkomsten. De bomen werden toen door zgn. 'leveurs' van hun schors ontdaan. De kale roodgekleurde stam bleef over, waarna de schors weer aangroeide. Na circa tien jaar kon er opnieuw worden geoogst. De schors werd gebruikt om er o.a. flessenkurken van te maken. Het gebeurt nog steeds maar op kleine schaal. Het fascineerde mij, al die merkwaardige uitgekilde bomen in de stilte van het bos. De kurkeik is een van de weinige bomen die een bosbrand overleeft. Dat is een mooie bijkomstigheid in een gebied waar dit gevaar altijd op de loer ligt.

In zekere zin kennen we deze tegenstelling ook op Twickel. De directe omgeving van het kasteel is zeer weelderig. Het huispark met Engelse tuin is met zorg aangelegd en wordt goed onderhouden. Het overpark met grotendeels eikenbos geeft een meer natuurlijke indruk en wordt stiller naarmate de afstand tot het kasteel groter wordt. Heerlijk om er op een doordeweekse dag doorheen te wandelen. Daar is door de ontwerpers van het landgoed goed over nagedacht. Houden zo! Gelukkig zit op Twickel de schors nog wel aan de bomen.

Kurkschors.

En dan iets heel anders. We hebben een 'privacy verklaring' geformuleerd, gebaseerd op de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze maakt duidelijk hoe de VVT persoonsinformatie verzamelt, opslaat en verwerkt. Met verwerkers van gegevens hebben wij zgn.

verwerkersovereenkomsten afgesloten. Op onze website vindt u de 'privacy verklaring'.

Oproep: We hebben een vacature in het bestuur en de activiteitencommissie. We zoeken naar verjonging en meer vrouwelijke inbreng. Heeft u hart voor het behoud van Twickel en vindt u het leuk om een bijdrage te leveren? Neem dan contact met ons op (tel. 074 3764100) of stuur een e-mail naar secretaris@vriendenvantwickel.nl

Feestelijk Flamencoconcert

AUTEUR

Eduard van Emmerik

VRIENDEN VAN TWICKEL

De jaarlijkse zomerse muzikale ontvangst in het huispark van Twickel door Roderik en Liesbeth zu Castell-Rüdenhausen, exclusief voor de Vrienden van Twickel en introducés, was een waar feest. Ruim 300 gasten waren getuige

van het prachtige optreden van flamencozangeres Luna Zegers, met de Spaanse gitarist Vicente Santiago en Spaans/Nederlandse danseres Miki Maria Vos. Het concert kwam extra tot zijn recht door het prachtige weer en de mooie entourage tussen de oranjerie en het kasteel. Luna is na haar opleiding tot jazz-zangeres aan het conservatorium in Amsterdam naar Barcelona verhuisd, waar ze in 2015 afstudeerde aan de Escuela Superior de Musica de Cataluña als eerste niet-Spaanse flamencozangeres. In 2017 gaf ze al een geweldig optreden in het kasteel voor Delden Klassiek.

Fietstocht langs jachtpalen

Op zaterdagmiddag 9 juni deden 45 Twickelvrienden mee aan een dertig kilometer lange fietstocht langs een aantal jachtpalen. Excursieleider Helmig Kleerebezem vertelde uitgebreid over het jachtrecht en de functie van jachtpalen. De tocht ging langs de noordkant van Twickel. Aan het eind van de tocht werd het gezelschap gastvrij ontvangen door Monique Baghus op de Twickelboerderij Klein Buren.

Vanuit Afrika regelrecht de schuur in

De deel van het Bomberghuis in Hof te Dieren biedt onderdak aan boerenzwaluwen. "Zo draag ik bij aan behoud van de vogel", zegt bewoner Romke van de Kaa.

AUTEUR

Martin Steenbeeke

NATUUR

Romke van de Kaa hoort het 's ochtends al in alle vroegte. Het gekwetter van de boerenzwaluwen die zich elke zomer in zijn huis nestelen op de deel. "Het gebabbel begint al om vijf uur. Je vloekt er wel eens op, maar het is tegelijk ook wel heel erg leuk." Op de deel hebben zich - op plankjes, randen en balken onder het dak - zes koppels genesteld. In een goede zomer zijn er drie nestels met 3-6 eieren. "Vorig jaar zijn er honderd uitgevlogen, dat zullen we dit jaar ook wel halen", zegt Van de Kaa.

Toen hij en zijn echtgenote in het Bomberghuis op Hof te Dieren gingen wonen, verkeerde het pand door bijna honderd jaar leegstand in slechte staat. Verschillende dieren, zoals

vleermuizen, een mol en een ringslang, gebruikten het vervallen gebouw als onderkomen. Door de restauratie werden zij 'dakloos' maar Van der Kaa wilde wel onderdak blijven bieden aan een paartje boerenzwaluwen. "We zijn erg geïnteresseerd in natuur", zegt Van de Kaa, die nationale bekendheid geniet als schrijver van artikelen over de tuin. "Er moest door de restauratie al zoveel weg, het zou jammer zijn als er geen plek meer zou zijn voor bijvoorbeeld bijen en zwaluwen." Hij hing op de deel enkele kunstnesten op, de zwaluwen keerden terug en vervolgens werd het "alsmaar meer en meer". Maar tegelijkertijd zorgden de uitwerpselen voor een probleem. Want de deel is ook de plek waar de fietsen en gereedschap worden opgeslagen. "Elk najaar moesten we de muren witten en de spullen schoonmaken." Sinds enkele jaren is er een oplossing. De fietsen en het gereedschap staan onder een partytent en het nestelgebied van de boerenzwaluwen is verkleind door het gebruik van steigergaas. "Een inpandige volière", noemt Romke van de Kaa het.

Romke van de Kaa wijst naar het luik voor de boerenzwaluwen.

De boerenzwaluw heeft het lastig. Veranderend grondgebruik in Afrika, het gebrek aan insecten en de modernisering van boerderijen op het platteland zijn niet in het voordeel. Als boerderijen en schuren hun agrarische functie verliezen en enkel een woonbestemming krijgen, worden gaten en kieren veelal dichtgemaakt en de nestelmogelijkheden voor de boerenzwaluwen beperkt. Bij de toegangsdeur naar de deel van het Bomberghuis zit een luik, waardoor de vogels, ook als de bewoners weg zijn, altijd naar binnen kunnen. Eén keer heeft een kerkuil zich zo op de deel gemeld en de jonge zwaluwen als voedsel voor haar eigen jongen gebruikt. "Het was een enorme slachtpartij."

Boerenzwaluwen keren doorgaans terug naar de plek waar ze geboren zijn. "Ik noem dat het grote wonder. Ze vliegen vanuit Afrika regelrecht de schuur in." De eerste melden zich elk jaar begin april. De laatste jongen verlaten half augustus het nest. "Het gaat ze over het algemeen goed", zegt Van de Kaa. "Voor een deel is dit te danken aan Twickel, want de omliggende weilanden worden in verband met de vogelrichtlijn pas in augustus gemaaid. Dat heeft veel voordelen."

Hans Spijkerman verlaat binnenkort Twickel. De voormalig jachtopziener en zijn vrouw Truus trekken na ruim veertig jaar de deur van hun huis in het Twickelerbos achter zich dicht. Maar de liefde voor Twickel blijft. Die wordt gesymboliseerd door een groot schilderij van de Deldense Esch dat hij heeft laten maken en een prominente plek heeft in de woonkamer.

Verliefd op de Deldense Esch

AUTEUR
Hiska Bakker

NATUUR

De titel van het schilderij vat goed samen wat er te zien is: bedrijvigheid op de Deldense Esch rond 1900. De Eschmolen (die in 1959 afbrandde) op de voorgrond, de beide Blasiuskerken en huisjes in de verte. Verder twee mannen die rogge maaien, een vrouw die de schoven bindt. Twee boeren met een wagen met aardappels, een paard ervoor. Een loslopende hond, houtduiven en patrijzen. Een berm met klaprozen en korenbloemen. Het is een mooie zomerdag. Het is niet zomaar een idyllische afbeelding: alle onderdelen waren ooit werkelijkheid. Hans toont de foto's waarop de kunstenaar Henk Roosink zich baseerde. Bijvoorbeeld een foto uit 1907 met de molen, in de winter geschoten. Een ingekleurde foto waarop je de Oude Almlosestraat ziet met de mannen en de vrouw die de rogge maaien. Een foto die hijzelf -enthousiast fotograaf- maakte van twee boeren op een oude tuffelwagen. Ook de berm met bloemen is waarheidsgetrouw.

Eerste liefde

“Zo zag de Esch eruit, toen ik klein was”, zegt Hans. “Randen met rode klaprozen en blauwe korenbloemen. Dan een strook met aardappelen en in het centrum rogge, gerst, tarwe. Als de rogge geoogst was, werden er knollen tussen de stoppels geplant of bieten die later als veevoer werden gebruikt. Boeren stonden bij school als die uitging: we konden 35 cent verdienen aan het rapen van aardappels of het trekken van knollen. Grote bieten kregen we soms mee naar huis; we holden ze uit, sneden gaten voor ogen, neus en mond en zetten er een kaarsje in. Vergelijkbaar met de pompoenen die mensen nu gebruiken.”

Aan het schilderij heeft kunstenaar Henk Roosink twee jaar gewerkt. Hans en hij bespraken de compositie en Hans ging regelmatig kijken wat Henk geschilderd had. Hans: “De Esch

is mijn eerste liefde. In 1952, toen ik zeven was, ging ik met mijn schoolklas van 45 jongens een dagje uit. Eerst leerden we het Twentse volkslied, toen liepen we vanuit Delden naar de Eschschool die hier tot 1968 heeft gestaan. Een ijscokar stond onder de grote eiken. Daarna gingen we naar jachthuis 't Wanink, terwijl we het volkslied zongen. Dat was het moment dat ik verliefd werd op het landschap, op Twickel.”

Een klein Ons-Lieve-Heertje

Als leerling-tuinman begon Hans op zijn 14e bij Twickel, in 1959. Hij verdiende 14,50 gulden in de week. Helaas kreeg hij rugklachten en vertrok hij na drie jaar om te gaan werken in een diersportzaak in Hengelo. Vanaf 1964 werkte hij als zelfstandig preparateur: hij zette dode dieren op. Als jonge tuinman had hij rentmeester Brunt ontmoet. “Brunt werd als het ware mijn tweede vader. Ook zijn familie was heel belangrijk voor Truus en mij. Van Brunt kreeg ik het tijdschrift De Nederlandse Jager. Brunt was zelf een gepassioneerde jager en ik wilde dat ook worden. Uiteindelijk heeft Brunt ervoor gezorgd dat ik jachtopziener bij Twickel werd. In 1974 verhuisden we naar dit huis in het bos.” Vanaf de allereerste dag voelde Hans zich thuis: “Als ik om me heen keek, was iedere boom van mij. Ik voelde me een klein directieurtje. Maar ook een klein Ons-Lieve-Heertje wat betreft het wildbeheer. Dat moet evenwichtig zijn. Eerst goed observeren: welk wild en andere dieren zijn er? Inventariseren wat de aantallen zijn. En ten slotte een afschotplanning maken: welke dieren moeten geschoten worden zodat er een goede en eerlijke balans is. Onze-Lieve-Heer grijpt in als er teveel vossen, kraaien en andere roofdieren zijn.”

Kennis van de natuur

Hans wil niet tegen de schenen schoppen, maar deze kritische noot wil hij kwijt: “Twickel heeft geen evenwichtig wildbeheer

meer. Er is te weinig menskracht voor: de huidige jachtopziener mag er maar anderhalve dag per week aan besteden, terwijl ik vroeger zeven dagen en nachten met wildbeheer bezig was. Daardoor hebben de roofdieren het gewonnen. Patrijzen? In 1960 liepen er nog driehonderd rond op en om de Esch, nu geen enkele meer.” Ook meent hij dat Twickel weer meer gebruik moet maken van de kennis van de mensen die in de natuur werken: pragmatici als boeren en jachtopzieners. “Nu wordt er soms teveel gedacht vanachter een bureau. Zo denk ik bijvoorbeeld dat de plannen om op de Esch biodiversiteit te creëren door weer meer granen te verbouwen en bloemenbermen te subsidiëren, kortzichtig zijn. Dat zijn allemaal ingrediënten om meer wild te trekken, maar als je niet ook roofdieren in de gaten houdt, het predatorenbeheer, komt er niets van terecht. Ik sta daarin niet alleen. De Duitse expert op het gebied van biodiversiteit, Werner Kuhn, stelt ook dat zonder predatorenbeheer alle initiatieven kansloos zijn.”

Luchtkastelen

In 2005 stopte hij op zijn 60e als jachtopziener. “Ik vond altijd dat ik een goede gastheer voor het landgoed moest zijn en voelde toen meer en meer de druk om als boa bekeuringen uit te delen.” Truus en hij ervaren hun tijd bij Twickel –ruim 43 jaar- als de mooiste periode van hun leven. “We verloren onze oudste zoon toen hij vier jaar was. Dan merk je dat het leven niet bestaat uit gouden luchtkastelen. Hier wonen: in de natuur, met respect voor de natuur, onze kinderen hier te zien opgroeien, dat was voor ons prachtig. De Breeriet als achtertuin, een wildrijk paradijs. De jachtdagen waarbij Truus als gastvrouw optrad. De educatieve evenementen met de jachthut als centrum. Het gaat ons ook zeer aan het hart om hier de deur achter ons dicht te trekken.” Het was hun eigen beslissing om te verhuizen naar de ouderlijke boerderij in Bentelo waar Truus opgroeide. Haar vader was daar boerenjachtopziener, voor Hans een echte leermeester.

Rondleiding door rustgebied Breeriet.

Daar willen ze een nieuw bestaan opbouwen. De vele kunstwerken die Hans kocht, zullen daar een plek krijgen. Prachtige schilderijen van uilen, herten en honden, een ontroerend bronzen beeld van een reebokje dat dertien jaar lang bij hen woonde. En ook het grote schilderij van de Deldense Esch dat de rode draad voor het gesprek was: “De Esch blijft mijn jeugdliefde.”

Hans Spijkerman begeleidt de jacht.

Truus en Hans Spijkerman. (Foto: Bennie Epping)

Schmuck van de keizer

Kasteel Twickel herbergt duizenden voorwerpen. Niet allemaal even waardevol of bekend, maar wel met een eigen verhaal. Zoals objectnummer J00069: een keizerlijke klok.

AUTEUR
Rob Bloemendal

KASTEELOBJECT

Op wapenstilstandsdag, 11 november 1918, troffen Marie Bentinck, de latere vrouw van Twickel en de gevluchte Duitse keizer Wilhelm II, elkaar op de brug van kasteel Amerongen. Zij droeg een 'fraai toilet', hij een uniform. Deze laatste dag van de Eerste Wereldoorlog werd besloten met een 'groot diner aan een met zilver en bloemen versierde tafel met veel gangen en de beste wijnen'.

Tot aan de dood van de keizer op Huis Doorn in juni 1941 hebben de twee elkaar regelmatig ontmoet,

gecorrespondeerd en geschenken uitgewisseld. Enkele van die geschenken zijn op Twickel nog aanwezig. Er is een terracotta borstbeeld en her en der zijn er gesigioneerde prenten en foto's.

Je krijgt de indruk dat de keizer met dat laatste strooide. Alles gesigioneerd met blauwe stift en voorzien van de letters IR. Dat staat voor 'Imperator Rex': keizer van Duitsland en koning van Pruisen. Wilhelm II heeft nooit de hoop opgegeven om terug te keren op de troon.

Op het kleine hof in Doorn werden ook vele onderscheidingen uitgewisseld. Officiële ordes, huisordes en herinneringsgeschenken; deze uiterlijke insignes waren belangrijk voor de keizer en bovendien was dit zijn laatste

voorrecht. De dasspeld en de brochette die werden uitgereikt ter gelegenheid van zijn 70e verjaardag in 1929, zijn op Twickel bewaard. Ook is er een set manchetknopen met diamantjes en keizerlijk monogram. Maar het pronkstuk is toch wel de vergulde pendule, die nog steeds op de schouw in de slaapkamer van de barones staat. Zij schrijft erover in haar dagboek op 25 augustus 1941: "De klok uit Doorn kwam aan. Het is de herinnering aan de Keizer geschonken door de Keizerin en de Kroonprins. Een heel mooi klokje van Martinot uit Parijs. De klok wordt door twee bronzen Engeltjes gehouden en staat op wit marmer. Heel mooi."

De klok uit ca. 1900 is een allegorie op de astronomie, de sterrenkunde. Het is een aardig voorbeeld van een object in neo-stijl- Lodewijk XVI in dit geval- die zo kenmerkend is voor de eind 19e -eeuwse vormentaal in het keizerlijke Duitsland. Treinladingen met objecten in die neostijl zijn naar Huis Doorn overgebracht. Daar ook zat deze klok bij. Onder op de marmeren voet zit namelijk een inventaris label van Schloss Bellevue, het paleis in Berlijn waar in de Eerste Wereldoorlog het keizerlijke militaire opperbevel zat. Het stond in kamer 36. En zo heeft deze klok een boeiende 20e -eeuwse route afgelegd: van Parijs via Berlijn en Doorn naar Delden.

BERICHTEN VAN DE BUITENPLAATS

AUTEUR
Rob Bloemendal

Samenwerking met Stiffestival

Twickel en het Stiffestival gaan samenwerken. Het achtdaagse zomerevenement rond 't Stiff in Weerselo organiseert elk jaar ook klassieke kamermuziekconcerten op andere locaties en in 2019 is het voornemen om een festivaldag in de tuinen en het park van Twickel te houden. Het creatieve gezicht van het festival is violist Daniel Rowland die onlangs op Twickel het terrein kwam verkennen. Hoe en wat er precies gaat gebeuren is nog niet rond, maar Twickel en de festivalorganisatoren zijn erg ambitieus. Een kort optreden in de formele tuin wees in ieder geval uit dat de akoestiek daar perfect is.

Tuinbazen jubileren

Het Gilde van Tuinbazen is in 2003 opgericht en hield onlangs haar jubileum conferentieweekende op Twickel. Het Gilde, met nu 110 leden, maakt zich sterk voor kennisdeling op het gebied van het historische groene erfgoed. Naar aanleiding van de presentaties en demonstraties in het veld werd volop gediscussieerd over uiteenlopende onderwerpen als opleidingstrajecten, onkruidbestrijding, leifruit en padenonderhoud. Het Gilde geeft een zeer lezenswaardig kwartaalblad uit - De Tuinbaas - en zal ook aanwezig zijn op de Moestuindag op zondag 9 september.

Tuinbaas 40 jaar in dienst

Tuinbaas Hans Hondebrink vierde onlangs zijn veertigjarig jubileum in dienst van Stichting Twickel. Hij kwam op 1 juli 1978 in dienst als hovenier en is sinds begin jaren negentig als tuinbaas verantwoordelijk voor al het groen op de buitenplaats. Het jubileum werd met een druk bezochte receptie in de oranjerie gevierd. Uit toespraken van rentmeester Egbert Jaap Mooiweer en bewoner Roderik zu Castell bleek hoeveel Hans voor Twickel, en Twickel voor Hans, betekent. Als hoogtepunten gelden de geslaagde inspanningen om de moestuin uit de as te laten herrijzen en zijn bijdrage aan het grote herstel van het huispark. De architect van dat laatste, Michael van Gessel, was tot ieders verrassing speciaal naar Delden gekomen. Als klap op de vuurpijl zongen de tuin vrijwilligers een hartverwarmend lied.

Roderik zu Castell spreekt Hans en Jacqueline Hondebrink toe. Op de achtergrond Michael van Gessel, in rolstoel.

Vreemde vogel

De nestkast aan de eikelschuur, achter de landgoedwinkel, wordt al jarenlang bewoond door bonte vliegenvangers. Eind juni vlogen de jongen uit, net op het moment dat boswachters Marc en Gerben daar een kopje koffie dronken. Groot was de verbazing toen er geen bonte maar een albino vliegenvanger tevoorschijn kwam. In de eerste minuten na uitvliegen zijn de vogels nog niet alert en zo kwam het dat dit bijzondere exemplaar gefotografeerd kon worden. Het is een uiterst zeldzame waarneming. Een berichtje op Twitter werd in binnen- en buitenland veel gedeeld. De vogel is niet meer gesignaleerd, misschien wel omdat hij door zijn kleur een makkelijk doelwit is voor roofvogels. De moeder - die ook enige albino - tekening heeft - is nog wel in de buurt.

AGENDA

SEPTEMBER

8/9 Open Monumenten

Tussen 10.00 en 16.00 uur zijn de stallen en het koetshuis met de collectie historische rijtuigen open. Ook is het rustgebied Het Breeriet in het overpark toegankelijk voor een wandeling. Op zondag 9 september is de Breeriet tussen 09.00 en 17.00 uur ook open. Op zondag presenteren de vaklieden van de bouw- en bosafdeling en de zagerij zich op het plein bij de rentmeesterij.

9 Moestuindag

Proef van gerechten met groenten uit de moestuin, stel een eigen boeket samen, leer meer over het kweken van groenten, snoeien van citrus en leifruit. Tussen 11.00 en 16.00 uur, Twickelerlaan 11.

16 Twickelloop

Hardlopen over het landgoed over afstanden van 1 km (tot 12 jaar), 5 en 10 kilometer. De start is vanaf 10.30 bij 't Hoogspel.

Zie voor uitgebreide informatie en meer activiteiten de websites vriendenvantwickel.nl en twickel.nl

30 Sluiting oranjerie

Laatste mogelijkheid voor een bezoek aan het tuincafé en The Fabric of Time expositie voordat de oranjebomen en kuipplanten overwinteren in de oranjerie.

25, 26 en 27

Kasteelconcerten

Klassieke concerten in de bijzondere ambiance van de benedengalerij. Info over programma, musici, kaartverkoop: deldenklassiek.nl

OKTOBER

21 Boswandeling

De folkloristische dansgroep Twentsche Leu organiseert vanuit Beckum een wandeling van 5/10 kilometer. Start aan het Altenavoetpad tussen 10.30 en 16.00 uur.

28 Herfstwandeling tocht

Wandeling van 5 of 10 km over het landgoed, uitgezet door de Folkloristische Dansgroep Midden Twenthe. Starten tussen 10.30 en 14.00 uur, vanaf de schaapskooi aan het Bornsevoetpad.

28 Laatste dag kasteeltuinen open

Na zondag 29 oktober sluiten de tuinen en het park vijf maanden om volgend jaar in april weer open te gaan voor bezoek en rondleidingen.

NOVEMBER

3 Natuurwerkochtend

De Vrienden van Twickel helpen met het onderhoud van het Vorgersveld, tussen Beckum en Delden. Wilt u een handje helpen? Meld u aan via vriendenvantwickel.nl

3 Slachtvisite bij de Wendezoele

Bij de museumboerderij wordt op traditionele wijze een varken op de ladder gelegd en verwerkt. U krijgt uitleg over het slachten en kunt vlees kopen.

7 Najaarslezing

Schilderijenrestaurator Edwina Brinckmann-Rouffaer houdt een lezing voor de Vrienden van Twickel. Aanvang 20.00 uur in 't Hoogspel.

30 Moestuin in winterslaap

Na deze vrijdag sluiten de poorten tot volgend voorjaar. In de winter gaan hoveniers en vrijwilligers zaaien en verspenen voor het nieuwe seizoen.

Twickelblad is een gezamenlijke uitgave van de Stichting Twickel en de Vereniging Vrienden van Twickel over historie, beheer en het leven op en rond landgoed Twickel.

Vrienden
van Twickel

Twickel